

PRZESTĘPCZOŚĆ CUDZOZIEMCÓW

ASPEKTY PRAWNE, KRYMINOLOGICZNE I PRAKTYCZNE

PRZESTĘPCZOŚĆ CUDZOZIEMCÓW

ASPEKTY PRAWNE, KRYMINOLOGICZNE I PRAKTYCZNE

redakcja naukowa

Witold Klaus

Katarzyna Laskowska

Irena Rzeplińska

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2017

Recenzenci:

prof. dr hab. *Janina Błachut*

prof. dr hab. *Emil Walenty Pływaczewski*

Redaktor prowadzący: *Michał Zgutka*

Redakcja i korekta: *Małgorzata Uba*

Projekt okładki: *Maryna Wiśniewska*

Ilustracja na okładce: fragment obrazu *Smuga*, *Maryna Wiśniewska*

Copyright © by Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2017

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o., Warszawa 2017

ISBN 978-83-7383-855-0

Wydanie publikacji zostało dofinansowane ze środków projektu „SIC – Modułowy wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi” (DOBR-BIO4/055/13127/2013) realizowanego przez konsorcjum w składzie: Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk (lider), Uniwersytet w Białymstoku oraz Medcore sp. z o.o. i finansowanego ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./faks 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Druk i oprawa: Fabryka Druku Sp. z o.o., Warszawa

Spis treści

Słowo wstępne.	15
------------------------	----

CZEŚĆ I

OBRAZ PRZESTĘPCZOŚCI CUDZOZIEMCÓW W POLSCE

1. Przestępczość cudzoziemców w Polsce – na podstawie policyjnych statystyk przestępczości (Irena Rzeplińska, Justyna Włodarczyk-Madejska) . . .	19
Wprowadzenie	19
1.1. Rozmiary, dynamika i struktura przestępczości cudzoziemców w Polsce.	20
1.2. Struktura przestępczości a obywatelstwo podejrzanych cudzoziemców	25
1.3. Podejrzani cudzoziemcy a płeć	28
1.4. Podejrzani cudzoziemcy według województw	30
Podsumowanie.	36
2. Cudzoziemcy jako sprawcy przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (Dagmara Woźniakowska-Fajst)	38
Wprowadzenie	38
2.1. Metodologia badań	41
2.2. Cudzoziemcy jako sprawcy zabójstw	43
2.2.1. Przestępstwo zabójstwa w świetle statystyki	43
2.2.2. Sylwetka sprawcy zabójstwa	46
2.2.3. Sylwetka osoby pokrzywdzonej przestępstwem zabójstwa	51
2.3. Cudzoziemcy jako sprawcy spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	53
2.3.1. Przestępstwo spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w świetle statystyki	53
2.3.2. Sylwetka sprawcy przestępstwa spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	55
2.3.3. Sylwetka osoby pokrzywdzonej przestępstwem spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	58
2.4. Cudzoziemcy jako sprawcy przestępstwa udziału w bójce lub pobiciu	60
2.4.1. Udział w bójce lub pobiciu w świetle statystyki.	60
2.4.2. Sylwetka sprawcy przestępstwa udziału w bójce lub pobiciu	61
2.4.3. Sylwetka osoby pokrzywdzonej przestępstwem udziału w bójce lub pobiciu	64

2.5. Cudzoziemcy jako sprawcy rozbojów, kradzieży rozbójniczej i wymuszenia rozbójniczego	65
2.5.1. Przepęstwa rozbójnicze w świetle statystyki	65
2.5.2. Sylwetka sprawcy przępstw rozbójniczych	67
2.5.3. Sylwetka osoby pokrzywdzonej przępstwem rozbójniczym.	73
2.6. Sprawcy najpoważniejszych przępstw w kontekście ich narodowości.	74
2.6.1. Osoby poszukujące ochrony międzynarodowej	83
Podsumowanie.	84
3. Cudzoziemcy jako sprawcy przępstw gospodarczych – wyniki badań aktowych (Konrad Buczkowski)	86
Wprowadzenie.	86
3.1. Przępczość gospodarcza cudzoziemców w latach 2004–2014 w świetle danych statystycznych	90
3.1.1. Uwagi wstępne	90
3.1.2. Cudzoziemcy podejrzani o popełnienie przępstwa gospodarczego	91
3.1.3. Cudzoziemcy skazani za popełnienie przępstwa gospodarczego	93
3.2. Cudzoziemcy jako sprawcy przępstw gospodarczych na podstawie wyników badań aktowych	97
3.2.1. Uwagi wstępne	97
3.2.2. Obywatelstwo	100
3.2.3. Wiek i płeć sprawców.	101
3.2.4. Wykształcenie i zawód sprawców	102
3.2.5. Cel przyjazdu do Polski, główne zajęcie sprawcy w Polsce	104
3.2.6. Charakter i czas pobytu w Polsce	105
3.2.7. Motyw działania sprawcy, <i>modus operandi</i> , współsprawstwo	106
3.2.8. Karalność	109
3.2.9. Działalność zorganizowanych grup przępczych.	110
3.2.10. Pokrzywdzeni przępstwami gospodarczymi popełnionymi przez cudzoziemców	112
Podsumowanie.	113

CZĘŚĆ II

PRZĘPCZOŚĆ GRANICZNA Z UDZIAŁEM CUDZOZIEMCÓW

4. Dynamika i struktura przępczości granicznej cudzoziemców w Polsce na podstawie danych statystycznych Komendy Głównej Straży Granicznej (Magdalena Perkowska).	117
Wprowadzenie.	117

4.1. Obraz przestępczości granicznej cudzoziemców na polskich odcinkach granicy zewnętrznej i wewnętrznej Unii Europejskiej	120
4.2. Charakterystyka cudzoziemców – sprawców przestępstw granicznych ...	140
Podsumowanie.	162
5. Dynamika i struktura przestępczości granicznej cudzoziemców w Polsce na podstawie danych statystycznych Służby Celnej (Ministerstwa Finansów) (Magdalena Perkowska)	166
Wprowadzenie.	166
5.1. Dynamika i struktura przestępczości przemytniczej cudzoziemców.	168
Podsumowanie.	177
6. Polityka karna wobec cudzoziemców – sprawców przestępstw granicznych w Polsce (Magdalena Perkowska)	178
Wprowadzenie.	178
6.1. Dynamika i struktura osądzonej przestępczości granicznej cudzoziemców w Polsce w latach 2004–2013	180
6.2. Karalność cudzoziemców – sprawców przestępstw granicznych	184
Podsumowanie.	195
7. Charakterystyka przestępczości granicznej cudzoziemców w Polsce na podstawie wyników badań akt spraw karnych (Magdalena Perkowska)	197
Wprowadzenie.	197
7.1. Charakterystyka sprawców.	201
7.2. Charakterystyka przestępstw i okoliczności ich popełnienia	206
7.3. Karalność sprawców przestępstw	222
Aneks	235

CZĘŚĆ III

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA Z UDZIAŁEM CUDZOZIEMCÓW

8. Metodologia badań empirycznych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w Polsce (Katarzyna Laskowska)	241
8.1. Zagadnienia metodologiczne badań.	241
8.1.1. Przedmiot i cel badań	241
8.1.2. Metody, techniki i narzędzia badawcze	243
8.1.3. Problemy i hipotezy badawcze.	243
8.1.4. Teren i przebieg badań	244

8.2. Charakterystyka próby badawczej – skazanych członków zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców.	246
9. Funkcjonowanie zorganizowanych grup przestępczych (międzynarodowych, cudzoziemców i rosyjskojęzycznych) w świetle wyników badań akt spraw karnych (Katarzyna Laskowska)	259
9.1. Organizacja działalności zorganizowanych grup przestępczych	259
9.2. Sposoby zapewniania bezpieczeństwa grup.	263
9.3. Współpraca grupy z innymi strukturami przestępczymi	267
10. Budowa zorganizowanych grup przestępczych (międzynarodowych, cudzoziemców i rosyjskojęzycznych) w świetle wyników badań akt spraw karnych (Katarzyna Laskowska).	272
10.1. Proces powstawania zorganizowanych grup przestępczych	273
10.2. Struktura zorganizowanych grup przestępczych	276
11. Granica państwa jako miejsce popełniania przestępstw przez zorganizowane grupy przestępcze z udziałem cudzoziemców (Katarzyna Laskowska).	285
11.1. Przejawy współczesnej działalności zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców na granicy polskiej	285
11.1.1. Nielegalne przekroczenie granicy	285
11.1.2. Przemyt towarów.	289
11.1.3. Inne przestępstwa	290
11.2. Kierunki ewolucji zagrożeń bezpieczeństwa polskich granic państwowych ze strony zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców po wejściu Polski do Unii Europejskiej	291
12. Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w świetle prawa międzynarodowego i prawa Unii Europejskiej (Mieczysława Zdanowicz)	294
12.1. Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w świetle prawa międzynarodowego.	294
12.2. Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w świetle prawa Unii Europejskiej.	298
Podsumowanie.	303

CZĘŚĆ IV

HANDEL LUDŹMI I NIELEGALNA MIGRACJA

13. Sprawcy przestępstwa handlu ludźmi (Barbara Namysłowska-Gabrysiak).	307
Wprowadzenie.	307

13.1. Uwagi metodologiczne do badań	308
13.2. Opis skazań i kwalifikacji prawnych.	310
13.3. Wymiar kary	318
13.4. Profil sprawcy	324
13.5. Sposób działania sprawców handlu ludźmi.	331
13.6. Czynniki etiologiczne przestępczości handlu ludźmi	337
Podsumowanie.	344
14. Ofiary przestępstwa handlu ludźmi	
<i>(Barbara Namysłowska-Gabrysiak)</i>	347
Wprowadzenie.	347
14.1. Profil ofiary	348
14.2. Reakcja instytucji wymiaru sprawiedliwości na pokrzywdzenie ofiar ...	358
Podsumowanie.	371
15. Doświadczenia pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi	
w kontakcie z organami ścigania <i>(Witold Klaus)</i>	373
15.1. Metodologia przeprowadzonych badań.	373
15.2. Identyfikacja przestępstwa i osoby pokrzywdzonej	376
15.3. Przesłuchiwanie pokrzywdzonych	380
15.4. Ocena zachowania funkcjonariuszy	385
15.5. Komunikacja z cudzoziemcami i świadomość uprawnień	388
15.6. Odczucia badanych w trakcie postępowania.	393
15.7. Potrzeby pokrzywdzonych odnośnie do ich traktowania i dalszych losów	396
Podsumowanie.	401
16. Reakcja polityczna i prawna wobec handlu ludźmi w Polsce	
oraz w wybranych krajach Unii Europejskiej <i>(Zbigniew Lasocik)</i>	403
16.1. Holandia.	403
16.1.1. Uwagi ogólne	403
16.1.2. Reakcja polityczna i instytucjonalna.	404
16.1.3. Regulacje prawne.	406
16.1.4. Pomoc dla ofiar	407
16.2. Finlandia.	408
16.2.1. Uwagi wstępne	408
16.2.2. Reakcja polityczna i instytucjonalna.	408
16.2.3. Regulacje prawne.	409
16.2.4. Pomoc dla ofiar	411
16.3. Słowacja	412
16.3.1. Uwagi wstępne	412
16.3.2. Reakcja polityczna i infrastruktura instytucjonalna.	412

16.3.3. Regulacje prawne.....	414
16.3.4. Pomoc dla ofiar	415
16.4. Włochy	416
16.4.1. Uwagi wstępne	416
16.4.2. Reakcja polityczna i instytucjonalna.....	417
16.4.3. Regulacje prawne.....	418
16.4.4. Pomoc dla ofiar	419
16.5. Polska	420
16.5.1. Uwagi wstępne	420
16.5.2. Reakcja polityczna i infrastruktura instytucjonalna.....	421
16.5.3. Regulacje prawne.....	423
16.5.4. Pomoc dla ofiar	425
17. Migracje jako źródło wybranych zagrożeń porządku prawnego i publicznego. Wnioski z badań jakościowych (Monika Szulecka)	427
17.1. Wyzwania w zakresie identyfikacji zagrożeń płynących z procesów migracyjnych	427
17.2. Przestępstwa okołomigracyjne	431
17.3. Wykorzystywanie w pracy, praca przymusowa, handel ludźmi	437
17.4. Inne rodzaje zagrożeń przestępczością	447
Podsumowanie.....	450

CZĘŚĆ V

ZAGADNIENIA ZAPOBIEGANIA PRZESTĘPCZOŚCI CUDZOZIEMCÓW – DOŚWIADCZENIA WYBRANYCH PAŃSTW

18. Zwalczanie wybranych typów przestępstw granicznych w świetle prawa międzynarodowego i prawa europejskiego (Mieczysława Zdanowicz).....	455
18.1. Zwalczanie wybranych typów przestępstw granicznych w świetle prawa międzynarodowego.....	455
18.2. Zwalczanie wybranych typów przestępstw granicznych w pracach Rady Europy.....	462
18.3. Zwalczanie wybranych typów przestępstw granicznych w prawie Unii Europejskiej.....	463
Podsumowanie.....	468
19. Przestępczość cudzoziemców we Włoszech. Opis zjawiska i analiza środków zapobiegawczych (Katarzyna Gracz)	469
Wprowadzenie.....	469
19.1. Początek masowych migracji na Półwysep Apeniński.....	470

19.2. Stopniowa kryminalizacja zjawiska migracji. Zmiany w prawie i opinii publicznej	470
19.3. Cudzoziemcy we Włoszech – zestawienie statystyczne.	475
19.4. Zjawisko przestępczości wśród cudzoziemców przebywających na terytorium Włoch	477
19.5. Typologia działalności przestępczej cudzoziemców na terytorium Włoch	478
19.5.1. Przestępczość zorganizowana cudzoziemców we Włoszech.	479
19.5.2. Przestępczość cudzoziemców a małoletni migranci we Włoszech	483
19.5.3. Wpływ statusu prawnego na przestępczość wśród cudzoziemców	486
19.5.4. Obraz przestępczości cudzoziemców na terytorium Włoch. Podsumowanie.	487
19.6. Zapobieganie przestępczości cudzoziemców na terytorium Włoch. Analiza stosowanych praktyk	487
19.6.1. Zapobieganie nielegalnym migracjom	487
19.6.2. Zapobieganie nielegalnym migracjom w krajach pochodzenia cudzoziemców	488
19.6.3. Zapobieganie nielegalnym migracjom na granicy włoskiej	491
19.6.4. Walka z nielegalną migracją na terytorium Włoch	491
19.7. Przeciwdziałanie marginalizacji migrantów	493
19.7.1. Programy integracyjne	494
19.7.2. Pomoc o charakterze integracyjno-resocjalizacyjnym dla nieletnich migrantów będących w konflikcie z prawem	495
Podsumowanie.	497
20. Francuski system zwalczania i przeciwdziałania przestępczości cudzoziemców (Magdalena Perkowska)	498
Wprowadzenie.	498
20.1. Ogólny obraz przestępczości cudzoziemców we Francji.	500
20.2. Środki administracyjne – kodeks wjazdu i pobytu cudzoziemców oraz prawa do azylu	502
20.3. Środki prawnokarne zwalczania nielegalnej migracji – kodeks wjazdu i pobytu cudzoziemców oraz prawa do azylu	507
21. Zapobieganie przestępczości cudzoziemców w Republice Czeskiej (Agnieszka Zogata-Kusz).	512
21.1. Cudzoziemcy w Republice Czeskiej	512
21.2. Przestępczość cudzoziemców	516
21.3. Cudzoziemcy a prewencja kryminalna	521
21.3.1. Polityka integracyjna.	521
21.3.2. Praca policji z mniejszościami etnicznymi	524
21.3.3. Zapobieganie przestępczości pospolitej	530

21.3.4. Zapobieganie przestępczości zorganizowanej	539
Podsumowanie.	550

22. Cudzoziemcy w Republice Irlandii, ich kontrola oraz przestępczość (Agnieszka Martynowicz)	552
Wprowadzenie	552
22.1. Cudzoziemcy w Republice Irlandii w liczbach	552
22.1.1. Liczba cudzoziemców mieszkających w Irlandii.	552
22.1.2. Uchodźcy w Irlandii	554
22.1.3. Imigranci nieudokumentowani	556
22.2. Kontrola granic	556
22.3. Detencja w Irlandii	558
22.3.1. Instytucje.	558
22.3.2. Podstawy prawne detencji	559
22.4. Przestępczość cudzoziemców w Irlandii	565
22.4.1. Dostępne statystyki	565
Podsumowanie.	573

23. Udział cudzoziemców w przestępczości w Rosji (w tym zorganizowanej) – aspekty kryminologiczne i karnoprawne (Katarzyna Laskowska).	574
23.1. Problemy związane z oceną stanu przestępczości cudzoziemców, w tym zorganizowanej	574
23.2. Charakterystyka przestępczości cudzoziemców w Rosji.	575
23.2.1. Statystyczny obraz przestępczości cudzoziemców w Rosji	576
23.2.2. Struktura przestępczości cudzoziemców	577
23.2.3. Przyczyny powstania i rozwoju przestępczości cudzoziemców	578
23.3. Kraje pochodzenia cudzoziemców – sprawców przestępstw	578
23.4. Koncentrowanie się przestępczości cudzoziemców wokół diaspor narodowościowych	580
23.5. Zorganizowana przestępczość cudzoziemców w Rosji	581
23.5.1. Odpowiedzialność karna cudzoziemców za przestępstwa popełnione na terytorium Rosji, w tym w zorganizowanych grupach przestępczych	584

CZĘŚĆ VI
DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ŚCIGANIA
PRZESTĘPCZOŚCI CUDZOZIEMCÓW

24. Charakterystyka strategicznej analizy kryminalnej – wybrane aspekty teoretyczne i praktyczne (Piotr Chlebowicz, Wojciech Filipkowski)	591
Wprowadzenie	591

24.1. Funkcja strategicznej analizy kryminalnej i jej komponenty	594
24.2. Typologia strategicznej analizy kryminalnej.	595
24.3. Cykl analityczny oraz dane stosowane w strategicznej analizie kryminalnej	596
24.4. Zastosowania strategicznej analizy kryminalnej na podstawie belgijskiej praktyki policyjnej i administracyjnej	599
24.4.1. Wprowadzenie	599
24.4.2. Projekt „Argo”	599
24.4.3. Operacja PHOENIX	601
25. Dobre praktyki w prowadzeniu postępowań przygotowawczych przez Straż Graniczną (Małgorzata Makarska).	604
25.1. Zatrzymanie.	605
25.2. Przesłuchanie podejrzanego	606
25.3. Konfrontacja	608
25.4. Udział tłumacza	609
25.5. Czynności mające na celu zebranie materiału dowodowego	610
25.6. Zabezpieczenie majątkowe.	611
25.7. Dokumentowanie czynności procesowych	612
25.8. Konsensualne sposoby zakończenia postępowania przygotowawczego	615
Podsumowanie.	616
26. Dobre praktyki w prowadzeniu działań operacyjno-śledczych oraz w przygotowywaniu materiału procesowego w sprawach karnych z udziałem cudzoziemców (Katarzyna Płończyk).	617
Wprowadzenie.	617
26.1. Znamiona czynu zabronionego jako podstawowy punkt odniesienia.	617
26.2. Osobowe źródła dowodowe – zasada uczciwości procesowej	618
26.3. Tłumacz – ważny uczestnik postępowania	621
26.4. Inne czynności dowodowe.	624
Podsumowanie.	625
27. Prowadzenie działań operacyjno-śledczych oraz przygotowywanie materiału procesowego w zakresie spraw przeciwko cudzoziemcom, w tym sprawcom handlu ludźmi. Dobre praktyki (Paweł Golonka).	626
Wprowadzenie.	626
27.1. Sposoby wykrywania przestępstw.	626
27.1.1. Od informacji do sprawy	627
27.1.2. Od zdarzenia do sprawy. Dobre praktyki w postępowaniu ze świadkami	628

27.2. Razem można więcej. Współpraca SG z innymi służbami	632
27.3. Nowe narzędzia kluczem do sukcesu	633
Podsumowanie	634
Biogramy	635